

Om finska fjärrpatruller

av Bo G. Hall

TITEL:

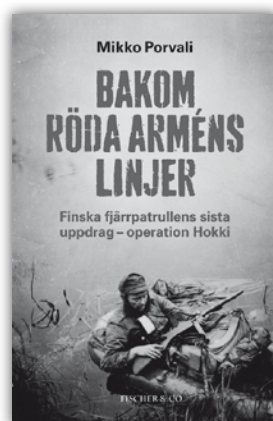
Bakom Röda arméns linjer

FÖRFATTARE:

Mikko Porvali

FÖRLAG:

Fischer & Co

BOKEN SOM ÄR översatt från finskan handlar om de fjärrpatruller som högkvarteret i St Michel sände ut per flyg till sjöar bakom de sovjetiska linjerna under fortsättningskrigets slutskede i augusti-september 1944. Deras uppgift var att på olika sätt störa och sabotera fiendens operationer men också att per radio rapportera om fientliga trupprörelser. De som deltog var frivilliga som hade aktivt sökt sig till verksamheten och var – som särskilt utvalda – högt motiverade. Även i övrigt kan de tveklöst karaktäriseras som elitsoldater.

Redogörelsen i boken fokuserar särskilt på den fjärrpatrull som hade namnet Hokki. Från början omfattade den totalt 50 man och leddes av den i sammanhanget närmast legendariske kaptenen Ilmari Honkanen. Uppdraget avsåg ursprungligen att ödelägga bangården i Petroskoj – en viktig knutpunkt i de sovjetiska försörjningslinjerna i Norra Karelen. Genom olika missöden kom dock bara drygt halva styrkan att delta, varför uppgiften ändrades till att förstöra delar av järnvägen som ledde från Petroskoj. Detta genomfördes framgångsrikt och ledde till att kilometer-

långa sträckor räls revs upp och åtminstone två ryska tåg spårade ur. Under operationerna stupade sammanlagt fyra finska soldater; dessutom tillfångatogs en och utsattes för tortyr.

Läsaren bjuds på en osentimental berättelse som inte väjer för att ta upp obehagliga och för den finska försvarsmakten inte så smickrande företeelser. Ett exempel är när ledarna för en återvändande patrull vid passagen över till de finska linjerna av misstag sköts ner av egna vaktposter; boken använder för övrigt den finlandssvenska termen ”fältvakt”. Ett annat mindre hedrande exempel avser hur ett av sjöflygplanen – en från tyskarna lånad Heinkel 59 – vid starten bakom de ryska linjerna havererade därför att piloten var högradigt berusad. Detta speglades ingalunda i den efterföljande utredningens rapport.

Författaren Mikko Porvali är bara drygt trettio år men har haft personliga skäl till att forska om de finska fjärrpatrullerna; hans farfar var nämligen ett av deras befäl och efterlämnade viss dokumentation av betydelse i sammanhanget. Porvali har uppenbarligen lagt ner stora ansträngning-

ar när det gällt att spåra överlevande patrullmän liksom olika former av skriftlig dokumentation, även en hel del foton. Direkt fascinerande är att läsa olika skildringar om hur de sista deltagarna tog sig över till de finska linjerna efter vapenvilan. Författaren har identifierat totalt fem sådana redogörelser, vilka på ett märkligt sätt skiljer sig mycket kraftigt åt sinsemellan. Hans förvåning häröver och resonemangen hur det förhåller sig så är mycket intressanta. Till en del sammanhänger skillnaderna med att dokumenten har mycket skiftande bakgrund; inte minst tidsmässigt. Vissa är dåtida men av flera skäl bristfälliga till sitt innehåll – till exempel hade inte alla patruller återvänt vid stilleståndet utan förväntades enligt avtalet omedelbart anmäla sig hos de sovjetiska myndigheterna.

Han sammanfattar att det numera är omöjligt att fastställa sanningen avseende hur lång tid efter stilleståndet de sista patrullerna återvände. Vi får helt enkelt – som Porvali uttrycker saken – låta patrull-

männen behålla sina hemligheter eftersom ”det är de – om några – värda”.

En stor del av behållningen av boken beror på att författaren – sannolikt till följd av sin yrkesbakgrund som brottsutredare inom den finska polisen, men också genom tidsavståndet till de händelser som skildras – håller en lågmäld och oavbrutet saklig ton. Framför allt inger läsningen en alltmer ökad beundran över de finska soldaternas styrka; både fysiskt och psykiskt. Uppdragen innebar långa förflyttningar till fots nattetid; ofta i nära nog kompakt mörker. Dagtid fick man ofta trycka i skogar och buskage undan spanande sovjetiska lågsniffande flygare. När det gäller förmågan att uthärda stora påfrestningar kommer osökt det från idrottsvärlden hämtade finska begreppet *sisu* väl till pass som karaktäristik.

Recensenten är fil dr, f d kommersråd och ledamot av KKrVA.